

Владимир Ступар¹

Богословски Факултет Светог Василија Острошког у Фочи

ПРАВОСЛАВНА ВЈЕРОНАУКА И ПЕДАГОШКО- ВАСПИТНИ ЗНАЧАЈ ВЈЕРОУЧИТЕЉА

Анстракт: Специфичан положај вјероучитеља се огледа у тајни људске личности која се открива у свјетлости живота у Богу, као и у заједници светих у Цркви. Природно мјесто човјековог васпитања и образовања на нивоу човјекове боголикости је у благодатном и светотајинском искуству јединства са Христом, односно у Цркви. Вјеронаука као школски предмет и вјероучитељ као педагог и васпитач, утичу на морално и духовно усавршавање и усмјеравање ученика. Због тога у специфичним условима школског живота и наставног процеса вјерска поука захтјева од вјероучитеља нарочити молитвено-подвижнички дар љубави и светости како би одговорили свим циљевима и задацима вјерског образовања. Поред свих неопходних компетенција за наставни процес и узвишену педагошку службу, лична светост и искуство благодати дају јединствен печат вјероучитељском позиву и служењу у школи.

Кључне ријечи: вјера, образовање, васпитање, Црква, благодат, вјероучитељ, светост, обожење.

Увод

Ово је актуелна и важна тема имајући у виду релативно скоро увођење Православне вјеронауке у средњошколски образовни систем Републике Српске и БиХ. Као таква заслужује да се укаже на значај Православне вјеронауке који она има у образовању и васпитању младих нараштаја. Значење вјеронауке се најчешће погрешно схвата у контексту образовног система, а слједствено томе и улога вјероучитеља као педагога и васпитача. Наиме, школски предмет као и његов садржај који се изучава под називом Православна вјеронаука, схвата се као предмет у коме се православна вјера изучава на основу научних аргумената. Узгред речено ти аргументи који претендују на

¹ vlado.stupar@gmail.com

објективност и истинитост као „научни“ не доводе се у питање и њихова непогрешивост се подразумјева, као нешто што је јасно само по себи. Међутим, ови аргументи су засновани на материјалистичком погледу на свијет, човјека и цјелокупну стварност која нас окружује. Као такви, неспојиви су са вјером, јер вјера и наука се на нивоу когнитивног процеса, раздвајају на двије димензије. Једна димензија је способност човјека да се оствари у створеном свијету као функционално биће способно да ствара, учи и напредује. Друга димензија је способност човјека да се путем вјере, љубави и благодати Божије оствари као биће способно за вјечно добро и сједињење са Богом. У том смислу Митрополит Амфилохије каже: „Човјек као граница између створене и нестворене природе, и у њему и ради њега настали свет, не само што поседују познајну, пријемчиву и богојавну силу у себи, не само што је пријемчив за Бога кроз свој подвиг и божански дар, него је обдарен способношћу да се с Богом сједини ипостасно, што значи да је богочовечност потка његовог бића а Богочовек његова крајња мера и узраст.“ (Радовић, 1993, стр. 18)

Наука је рационално, емпиријски и експериментално доказива, а вјера се налази у области догмата, метафизике и самим тим неприхватљива је за такозвани здрав разум, који се ослања на себе и своје познајне силе. За материјалистички поглед на свијет и човјека, здрав разум је мјера свих ствари. Смисао постојања и вриједност знања, науке и човјековог усавршавања, вреднује се искључиво на основу емпиризма, рационализма и прагматизма, као основних философских погледа на свијет из којих се развијају и остали философски правци. Ако овако посматрамо школски предмет Православну вјеронауку, имаћемо априори негативан став и према предмету и према вјероучитељима који овај предмет предају. Ову врсту аргументације смо много пута чули код разних противника вјере и вјеронауке генерално. Са друге стране, апологете и присталице вјеронауке, се свим снагама аргумената боре, да докажу вриједност вјере и вјеронауке, вјерника и вјероучитеља у контексту образовања, васпитања и важности за правилан развој дјецe и адолесцената као вриједних, корисних моралних и часних чланова државе и друштва у ком живимо.

По сриједи је не само концептуално неразумјевање када су у питању вриједносни ставови и критеријуми вриједновања, већ прије свега и на првом мјесту неразумјевање етимолошког појма вјеронаука, како се назива наш школски предмет. Прије свега, неопходно је да се

педагогија као друштвена наука и црквена педагогија, која се бави васпитањем ученика у области вјере и духовности, дефинишу на прави начин у складу са тим како вреднујемо човјека. Младен Вилотијевић истиче сљедећу дефиницију педагогије и њене задатке, када каже: „Педагогија је наука о васпитању. Задаци педагогије су, између осталог, да утврђује опште законитости васпитања и образовања, да научно одређује друштвену улогу васпитања, да проучава и унапређује педагошку праксу и теорију.“ (Вилотијевић, 1999) Са друге стране, „Црквена педагогија освећује савремено педагошко искуство вреднујући човека као боголико и богоподобно биће. Вреднујући човека оним достојанством који му по Божијем призивању припада, црквена педагогија образује човека као највредније биће после Бога. У догађају Христовог Оваплоћења као и Васкрсења, али и Другог доласка, се открива достојанство и коначна мера црквене педагогије. Посматрати човека као биће способно за обожење могуће је само из искуства живота са Богом у Цркви. У том контексту човек се библијски и предањски вреднује као онај који је драгоценији од читавог створеног света јер је створен по образу и подобију Божијем. Ништа мање није важно и драгоцено искуство есхатолошке потке човековог бића које открива човека као вечно биће које не само да је боголико него и биће које своје постојање темељи на вечности. Због тога је важно истаћи и ову димензију човековог образовања и васпитања. Без узимања у обзир есхатолошке равни човекове егзистенције, црквена педагогија не би могла да дарује човеку оно што му је суштински потребно а то је васпитање и образовање за вечни живот“ (Ступар, 2019, стр. 30-31).

У том смислу, задатак и циљ вјеронауке није научно објашњење вјере, поготово не материјалистичким и атеистичким рационално-прагматичним методама и аргументима, већ је прије свега преношење благе вијести или јеванђеља о Богу који је постао Човјек, да би нас учинио причасним и подобним Њему. Кроз уподобљавање Христу, Божански живот је постао причасан нама. Тако осмишљен, освећен и просвећен наш лични и заједнички живот постаје искуство благодати кроз Свете тајне и јеванђелске врлине, кроз дјелатну вјеру. У том смислу, Владика Максим наглашава: „Вера Цркве је да живећи на начин светитеља ми остварујемо дело Христово, деламо као свештеници твари. Када Бог потврди овај појединачни и заједнички подвиг и овенча га ореолом светости тада верујемо да је Црква на правом путу, и да рађа бића која се не плаше смрти него - празнично,

доксолошки - прослављају живот.“ (Васиљевић, 2010, стр. 157) Вјеронаука освјетљава све аспекте човјековог постојања, објашњава поријекло и коначни циљ заложених дарова, који су неоспорно присутни у дјечи и на основу којих учење, поучавање, напредовање и усавршавање као и образовање и васпитавање имају свој смисао. Дакле, вјеронаука се заснива на катихези или поуци о вјери, другим ријечима, вјеро-наука није просто сабирање, вјера + наука, већ вјера + поучавање у вјери или научавање, учење о Православној вјери којој припадамо кроз своју свету Цркву. Управо ову чињеницу припадања Цркви и јединства са Богом, наглашава Дражен Перић, када каже да: „Унутар Цркве индивидуални човек постаје личност, односно, остварује биће и живот као непосредност љубавног заједничарења. По мери тог остваривања, Црква представља икону Бога, пројаву и откривење начина божанског постојања и живота, љубавног узајамног прожимања божанских Личности у заједници једне Суштине. На тај начин Црква представља извор знања, не као учење или проповед о спасењу, већ, превасходно као заједница личности и догађај спасења, као чињеница учествовања у истинском животу који не познаје смрт. Познање Бога и учешће у Њему као превасходни циљ црквеног образовања јесте стварност васпостављања и преобразовања „исконске лепоте“ образа Божијег у човеку и поврх свега тога: јединство живота Божанства и човечанства.“ (Перић, 2010, стр. 79) У нашој Православној и светој вјери смо Крштени, освећени Духом Светим, усиновљени Оцу Небеском и просвећени Христом. Господ Исус Христос је Превјечни Син Божији који је ради нашег спасења постао Човјек, оваплотивши се од Духа Светог и Марије Дјеве, истинске Богородице.

Овај кратак увод је био неопходан због чињенице да иако је у Босни и Херцеговини, односно у Републици Српској и Федерацији БиХ, вјеронаука школски предмет, ипак је присутно неразумјевање самог циља и задатка вјеронауке а посредно и вјероучитеља, односно, њихове вриједности као педагога и васпитача у средњим школама.

Духовни дар службе вјероучитеља у школи

Када говоримо о наставничком позиву или православном поимању наставничке службе, односно педагошком и васпитном карактеру вјероучитеља, на првом мјесту имамо у виду личност вјероучитеља. Можемо направити паралелу са свештеничким позивом

и даром служења у Цркви. Поучавање тајнама вјере и увођење у литургијски живот вјерника је неодвојиво од богослужбеног искуства и свештеног служења Богу и ближњима. Исти захтјев је стављен пред професора вјеронауке, јер он своју службу сагледава у контексту свог позива и смисла живота сваког ученика. Због тога је повјерење Цркве са једне стране, родитеља и школског система са друге стране велико, јер предвиђа оспособљеност вјероучитеља за вршење узвишене службе поучавања и васпитавања дјете.

Кроз морално и духовно обликовање дјете потребно је разоткрити лик Божији у дјети и правилно их васпитавати у складу са Божијим открићењем и светоотачким наслеђем којим богато обилује наша света Црква. Свети Ава Јустин истиче управо ову димензију васпитања и образовања када указује: „Богочовек је непрекидна животворна сила, која се непрекидно пројављује у богочовечанском животу Цркве кроз јединство, светост, саборност, апостолност вере, живота и истине. Јер шта значи бити православан? То значи: бити у непрестаном подвигу од човека ка Богочовеку; бити у непрестаном изграђивању себе светим Богочовечанским Тајнама и светим богочовечанским врлинама.“ (Поповић, 2007, стр. 21) Због тога је наставнички дар раван свештеном дару поучавања у вјери, а истовремено поред своје узвишености, велика је одговорност наставника који на себе узима обавезе образовања и васпитања дјете. Професор вјеронауке треба да има, на првом мјесту призвање за ову узвишену службу. Као што је неопходно призвање за свештеничку службу, тако је неопходно и призвање за дар професора вјеронауке. То је прије свега Божији призив и дар који се показује кроз искрену љубав према наставничком позиву и радост и духовно задовољство и наладу због духовне користи и спасења дјете која су им повјерена ради поучавања и васпитања. Ако наставник није задовољан својом службом и има жељу да напусти своје служење ради боље плаћеног посла или постављења у другу црквену службу, а своје наставничко звање трпи само као нешто што је привремено, све су то знакови недостатка призвања.

Професорски живот вјероучитеља без призвања постаје досадан, сматрајући се жртвом, мучи и себе и дјетцу, тражи други положај и сматра да је заслужио бољу службу и углед, незадовољство и недостатак ентузијазма и радости постаје мука духу. Све ово наведено утиче на отаљавање школских обавеза уз изговор да није довољно награђен за свој рад. Вјероучитељ без љубави према својој

служби и призивању не доноси духовну корист ни себи ни другима. Исти је случај са свештенослужитељем који не воли црквене службе и који сваку прилику користи да не служи јер сматра да молитва и служење Богу не доноси духовну корист, већ да је служење само терет и мрска обавеза коју треба само отаљати и по могућности убрзати и скратити. Овакво жалосно стање утиче на вјерни народ који је од Бога повјерен свештенику и за који ће дати одговор на Дан суда. Истовјетан је степен одговорности и код професора вјеронауке коме су од Цркве и Епископа, родитеља и школе повјерена дјеца, која због незадовољства свога професора, у вјери остају без адекватног и благословеног духовног и моралног васпитања и образовања.

Шта је потребно да учини вјероучитељ и професор вјеронауке да не би упао у ову духовну замку? Прије свега потребно је, да своје служење у звању наставника и професора вјеронауке схвати као лични подвиг у изграђивању себе и дјеце која су му повјерена. Да се подсети јеванђелске поуке о талантима коју је Господ упутио свима нама као позив на сарадњу са благодаћу Божијом, за умножење дарова које нам је Господ даровао, ради спасења ближњих и нас самих. Наставничка служба не доноси привилегије или материјалну корист, она захтјева саможртвену љубав гдје се тражи од наставника да не припада себи, већ своју снагу и дарове ставља у службу свога призивања, да васпитава дјецу за Царство небеско и живот вјечни. Ово ношење крста је парадигма јеванђелског одрицања од себе, идења за Христом и ношење свога крста.

Професор вјеронауке се дјелатно усавршава у смиренем подвигу служења за који је награђен дјечијом љубављу, поштовањем родитеља и што је најважније благодаћу Божијом. Радост срца је плод благодати Божије као и смирено и трпељиво подношење свих искушења на која наилази вјероучитељ током своје педагошке праксе. Уздање професора вјеронауке није у способности да методе рада са ученицима формално испуни, већ је уздање у Господа, који га умудрује својом благодаћу да правилно руководи духовним узрастањем повјерених му дјечијих душа, умова и срца. Ово уздање у Господа не искључује оспособљеност професора вјеронауке у примјени адекватних метода у наставном процесу, већ даје праву мјеру наставном раду и у комуникацији са ученицима.

Дакле, ученици нису само објекат наставе у дидактичком троуглу, којима треба да се пренесе наставни садржај дидактичким

вјештинама вјероучитеља. Ученици су личности које требају да буду оспособљене да јеванђелски и благодатни начин живота, односно литургијски и црквени етос, којим су у Светим тајнама учлањени у Цркву, примјене као унутрашњи садржај духовног живота. Ако неко од ученика није кроз Крштење и Миропомагање просвећен благодаћу Божијом, тада поука професора вјеронауке на основу предвиђеног наставног плана и програма, треба да припреми умове, срца и душе за разумјевање јеванђелске поуке. На тај начин ће се остварити примарни циљ вјеронауке, који је уједно и циљ живота у Цркви а то је спасење и вјечни живот. У том смислу можемо се позвати на поучне ријечи светог Василија Великог који у „Беседи младима о користи од јелинских списа“, између осталог истиче: „Све што потпомаже (другом) животу ми треба да волимо и да стичемо свим силама, док све што не води њему треба да презремо као недостојно. Говор о овоме животу и о начину на који треба да га проживимо захтевао би више времена неголи што га имамо на располагању. Осим тога, њега би требало да слушају људи који су већег узраста неголи ви. Уосталом, можда ће бити довољно да кажем да би човек који би својом речју обухватио и сабрао у једно сву срећу људи од времена њиховог постања, открио да се не може упоредити ни са најмањим делом тамошњих блага. Напротив, сва овдашња блага по свом достојанству далеко заостају и за најмањим од оних блага, као што сенка и сан заостају за стварношћу. Боље би још било да употребим пример који вам је ближи: колико је душа у свему превасходнија од тела, толико је и један живот различит од другог. У тај живот уводе нас, наравно Свештена Писма, која нас васпитавају посредством тајни.“ (Велики, 2002, стр. 185-186) Духовни аспект човјекове личности и унутрашњег живота, потребује да буде испуњен благодаћу Светог Духа, чији предокус и изобиље имамо у Светим тајнама. Он се остварује не само у димензијама биолошког постојања већ се преноси и у димензије вјечности.

И управо је то задатак вјеронауке да дјецу оспособи да заложене дарове и таланте, који су у њима открије, укаже на њих и умножи, путем хришћанског живота. Тек тада ријечи и заповјести Христове, које су на православан начин и христоподобан начин, објашњене, расвјетљене и протумачене, могу да постану животна сила и снага за ученике.

Утицај вјероучитеља на ученике

Утицај професора вјеронауке на ученике је много већи, него утицај других професора и наставника, због тога што се од људи који свједоче вјеру, очекује да живе светим животом. У том контексту је утицај вјероучитеља на ученике велики како у позитивном тако и у негативном смислу. Много снажније утиче на ученике лични примјер, него сама поука без примјера, јер поука утиче на ум а примјер остаје упечатљив за цијели живот. Оно што наставник јесте и што носи у себи је много важније од онога шта говори ученицима. У том смислу је сваки хришћанин богоносац и христоносац и живот сваког хришћанина је проповјед без ријечи која се јасније чује од изговорених ријечи. Личне карактеристике професора вјеронауке много више утичу на ученике од наставног процеса, и садржаја који се преносе кроз педагошки рад. Због тога професор вјеронауке мора да буде дубоко свјестан својих способности и дарова али исто тако и својих недостатака. У том смислу је и Христова поука о саблазнима и казни, која очекује оне кроз које долазе саблазни и оне који саблазне једног од мале браће Христове.

Професор вјеронауке поред свог призивања да служи дјечи и кроз то служење смирено служи Христу, треба да буде кротак пред тајном ученикове личности али да се истовремено узда у Господа, који га је призвао на ову врсту узвишене службе учитељства. Треба да сарађује са благодаћу Божијом кроз лично узрастање у вјери и врлинском животу. Само ће на тај начин, поуздање у личне способности и компетенције, добити праву мјеру, која неће бити у служби личне гордости и ниподаштавања других. Професор вјеронауке је такође и члан професорског колегија гдје такође има одговорност, да личним примјером добронамјерношћу буде спреман на сарадњу са другим колегама. Дјељење радости и професионалне одговорности васпитања и образовања дјеце који носе лик Божији у себи, не може се остварити ако изостане ова сарадња са другим професорима. Вјероучитељ који сматра да је изнад других професора или да је мање вриједан од других наставника, пројављује неспособност за узвишену службу православног педагога. Претјерано истицање себе као и несигурност су двије стране исте духовне страсти која се назива гордост. Због тога бити вјероучитељ значи узрастати на личном путу обновљења своје душе првенствено путем Свете тајне покајања, затим личне побожности и стицањем благодати путем подвига поста и молитве.

Вјероучитељ који нема искуство личног узрастања у вјери и који није спознао свој унутрашњи живот иако има намјеру да помогне ученицима, у томе не успјева. Ријечи Господње „а слијепи слијепога ако води, оба ће у јаму пасти“ (Мт.15,14) осликавају недостатак личног унутрашњег живота вјероучитеља. Међутим, било би претенциозно очекивати да професори вјеронауке имају савршен духовни живот. Објективно оцјењивање граница својих могућности, вјероучитељу помаже да упути ученике на родитеље или када је у питању вјерски живот, на свештеника. Оно што се очекује од вјероучитеља јесте како да своје способности искористи за изграђивање ученика. Од свих дарова најважнија је љубав према дјеци.

Професор вјеронауке није савршен као уосталом ниједан човјек на земљи али је важно да буде окренут ка савршенству и позиву Христовом, „Будите ви, дакле, савршени, као што је савршен Отац ваш небески“ (Мт.5,48). По мјери дара примљеног од Бога и призивања на дар служења имајући у виду ове ријечи Господње, вјероучитељ ће провјеравати свој рад и стално напредовати.

Професор вјеронауке као образац побожности

Живот у Богу као видљиви израз побожности пројављује се кроз човјекова дјела, ријечи, мисли и осјећања. Вјера даје човјеку сигурност јер свој живот темељи у нади на Бога. Насупрот живој вјери, религиозност се исцрпљује у свијести и рационалном сазнању Божије егзистенције. Плод искрене вјере је чињење добрих дјела која привлаче дјецу која су пријемчива за добро и за Бога, због унутрашње чистоте срца. „Ако се не обратите и не будете као дјеца, нећете ући у Царство небеско“ (Мт.18,3). Управо је побожност професора вјеронауке, дјелатна и васпитна енергија која утиче на васпитање ученика, понекад снажнија од самих наставних садржаја. Пофесор вјеронауке својом побожношћу уводи црквеност у живот ученика као служење Богу и својом побожношћу штити ученике од духа овога свијета, који се пројављује у порицању вјере, ауторитета Цркве и њених служитеља, ниподаштавању хришћанских и јеванђелских вриједности и прихватању вриједности супротних православној традицији и Светом предању. Поред ове борбе и чврстог става у неприхватању туђих вриједности супротних хришћанском начину живота, вјероучитељ треба да буде ревносан у молитвеном и литургијском служењу.

Недељне литургије када дјеца која долазе са својим родитељима у храм не могу бити без вјероучитеља. Велика је радост за ученике када виде свога наставника вјеронауке како ревносно долази на богослужења, поје у Цркви, исповједа се, причешћује и помаже у свим активностима црквеног живота. Серафим Роуз указује на то колико је богослужење важно за сваког хришћанина а нарочито за вјероучитеља, када каже: „Јер Богослужења за нас представљају стални извор надахнућа, и, по мишљењу Светих Отаца, који су их уз Божију помоћ и створили, она требају да у нама сачувају искру спасоносне православне вере, те да из ње распламсају велики пламен љубави.“ (Роуз, 2005, стр. 111)

Испуњавање црквених заповјести је унутрашња потреба сваког њеног члана, а прије свега вјероучитеља који су истинске катихете који живе благодатним и светотајинским животом Цркве. Побожност професора вјеронауке се огледа у свим аспектима друштвеног и црквеног живота. Спољашњи изглед вјероучитеља је у педантности и одјећи која није прескупа. Занемаривање и запуштеност вјероучитеља као и прескупа и ексклузивна одјећа на којој се инсистира, одбија ученике и даје им повод за осуђивање и лош примјер. Мирноћа и сталоженост, једноставност у опхођењу са ученицима као и јасност у изражавању, привлаче пажњу ученика. Неуредност, љутња, викање, намрштеност, ужурбаност и гестикулација често изазивају подсмјех и непоштовање ученика. Бесциљно ходање по учионици или сједење на једном мјесту, недостатак живости, успорен начин изражавања пун монотоније - све ово као и други пропусти утичу не само на пажњу и успјех ученика, већ на позитиван или негативан однос према професору вјеронауке и вјеронауци. Немогућност одржавања радне дисциплине, истјеривање ученика са часа као и поклањање оцјена или претјерана строгост у оцјењивању или дисциплини не само да негативно пројављују вјероучитеља већ утичу на генерално негативан став код свих у школи, од ученика до професорског колегија.

Ауторитет професора вјеронауке и циљ православне вјеронауке

Као што је опште познато ауторитет се тешко стиче, а лако нарушава. Бити васпитач дјеце и стећи ауторитет је немогуће ако вјероучитељ није карактеран, односно ако се не придржава правила са којима усаглашава своје поступке, ријечи и мисли. Ако вјероучитељ

поступа недоследно у опхођењу са дјецом, то јесте, ако једно говори а супротно од тога што говори ради, тада се ова недоследност одражава највидљивије кроз недостатак радне дисциплине у разреду. Могуће је да кроз досљедност, правичност и срдачност вјероучитељ постигне одлике доброг и ауторитативног васпитача али да циљ који треба да оствари не буде испуњен. Наиме, професор вјеронауке да би остварио и испунио циљ свога служења, поред свих педагошких метода не смије да изгуби из вида да је охристовљење дјеце и њихово спасење могуће само ако дјеца заволе Христа кроз своју Свету саборну и апостолску Цркву. Љубав према Богу остварује се јеванђелским животом, који подразумева трпљење и љубав према ближњима, да вјероучитељ има стрпљење према дјечи и да их воли као своју бесмртну браћу и сестре са којима ће наслиједити живот вјечни у незалазном Царству Свете Тројице. Љубав као начин постојања Свете Тројице, идентична је са љубављу која се дарује у Цркви удовима Тијела Христовог, то јесте, сваком члану Цркве. Пуноћу љубави коју пројављују хришћани у заједници Цркве истиче Свети Јован Шангајски, који је био живи примјер љубави према ближњима, на следећи начин: „Светост није просто праведност ради које праведници бивају удостојени да се наслађују блаженством у Царству Божијем, већ је то таква висина праведности када се људи до те мере благодаћу Божијом да се она од њих излива и на оне што са њима опште. Велико је блаженство њихово, које потиче од гледања славе Божије лицем у лице. Пошто су преизобилно испуњени и љубављу према људима, која исходи од љубави према Богу, они су осетљиви на невоље људске и на прозбе њихове, те се показују као заступници и представтељи њихови пред Богом.“ (Шангајски, 2004, стр. 306) Тако и свака људска дјелатност као што су наука, философија, култура, умјетност и друго, добијају своју вјечну вриједност само ако су они који су носиоци ових дјелатности, охристовљени и обожени. То значи да је истинска просвјета у Светим тајнама Христовим у подвижничком и молитвеном животу Цркве. Евхаристијски приступ познању и сазнању Бога путем заједничарења са Њим је за црквену педагогију од прворазредног значаја, јер се „знати“ Бога поистовећује са сјединити се са Њим. У том смислу, Владимир Лоски правилно закључује о светотајинском методу богосазнања који подразумева заједницу, када каже да: „је свест о радикалној несравњивости између творевине и Бога та која чини да заједничарење предпоставимо знању. „Блаженство се не састоји у томе да сазнамо

нешто о Богу – говори Григорије – него да га имамо у нама“ (Беседа 6, На Блаженства). Заједничарење је услов богопознања, а не обратно“ (Лоски, 2006, стр. 72).

Светитељство и светост нашег живота који на вјечном плану започиње у Цркви, представља истински живот сваког члана Цркве, па према томе и дјече. Живот светији чини вјероучитеља да буде бољи васпитач и педагог. Школа и Црква у којој се васпитавају наша дјеца, представљају јединствено али само на два начина изражено образовање и васпитање. Циљ вјеронауке је истовјетан циљу живота у Цркви. Бити у заједници са Христом и имати у срцу, души, мислима, осјећањима, ријечима, дјелима и у тијелу вјечне божанске енергије, циљ је васпитања и образовања. Свако људско биће и нарочито дјеца која се васпитавају у школи и у Цркви постају храм Светога Духа и обиталиште славе Божије.

Закључак

Просвјетно педагошки значај вјероучитеља или професора вјеронауке је у преношењу вјере ученицима, не просто као информације или знања о Богу, свијету и човјеку (мада је и ово знање укључено у службу вјероучитеља), већ вјере као дара Духа Светог, односно као дара Божанске љубави. Апостол Павле у Химни љубави нас подсјећа на есхатолошку истину Будућег вијека: да ће пророштва нестати, језици ће замукнути, знање ће престати, док љубав никада не престаје (уп. 1 Кор.13,8). Познање Сина Божијег Исуса Христа, није могуће без благодати Светога Духа. У том смислу, дар учитељства професор вјеронауке не може умножити ако се не охристови на личном плану постојања. Усиновљење Богу Оцу, које бива кроз светотајинско општење у Телу и Крви оваплоћеног Сина Божијег, благодаћу и дејством Светог Духа је уједно утемељење и испуњење, Православне вјеронауке, односно црквене педагогије. Евхаристијски етос синовства Богу Оцу у Христу остварује се у Цркви Духом Светим. У том смислу Владика Игњатије истиче да: „Свети Дух, својом делатношћу међу људима не гради многе христосе као индивидуе, већ једног Христа као заједницу, тачније, гради Евхаристију као заједницу многих у Једном Христу. Сваки човек се поистовећује с Христом, Духом Светим, постајући члан Евхаристије, односно остварујући заједницу са многим људима који су сједињени са Христом и у Христу. Евхаристија тако

показује да је она Христос, личност Сина Божијег, која у себи сабира многе, не престајући да буде „један Христос“. Осим заједнице многих људи са Христом, у њој је присутна и целокупна створена природа у виду дарова: хлеба, вина, уља, воде итд., а они делатношћу Светог Духа постају Тело и Крв Христова, сам тај Христос. Кроз крштење и причешће њима, сви чланови Евхаристије постају један Христос, не престајући да буду многи. Сви сједињени у Христу су преко Њега у заједници с Богом Оцем. На овај начин света Евхаристија нам показује да је Христос саборно биће, саборна личност и да је личност Евхаристије Син Божији, који је носилац постојања и начина постојања целокупне заједнице, односно творевине.“ (Мидић, 2012, стр. 251) Једини наш истински Учитељ је Исус Христос (уп. Мт.23,8) и професор вјеронауке исто као свештенослужитељ или у крајњем случају као и сваки хришћанин, по мјери Божанске благодати и љубави, по мјери страдања и трпљења Христа ради, задобија спасење и будућу славу која је неупорочно већа од свих напора, страдања и искушења у овом вијеку. Због тога гледајући на циљ свога служења Христу, кроз узвишени дар учитељства који је професорима вјеронауке дарован од Бога и наше свете Цркве, велика је привилегија сваког вјероучитеља, да часну службу васпитања и образовања повјерене им дјеце, врше на добар начин. Пред Богом и пред људима и пред својом хришћанском савјешћу, вјероучитељи свједоче да служење Богу остварују, служећи својим ученицима који су боголика Божија створења, обдарена силом да узрастају у потенцијалне светитеље или богове по благодати.

Литература

- Васиљевић, Е. М. (2010). *Светост: божанска и људска*. Београд: Православни богословски факултет.
- Велики, С. В. (2002). *Беседе*. Манастир Хиландар: Манастир Хиландар.
- Вилотијевић, М. (1999). *Дидактика*. Београд: Научна књига, Учитељски факултет.
- Лоски, В. (2006, Божићни број 37). «Мрак» и «Светлост» у богопознању. *Видослов, Саборник епархије Захумско - херцеговачке и приморске*, pp. 67 - 76.
- Мидић, И. (2012). *Проблем смрти у хришћанској онтологији*. Пожаревац: Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске .
- Перић, Д. (2010, Божићни број). Предност онтологије над гносеологијом у црквеном образовању. *Видослов*, pp. 70-79.

- Поповић, Ј. (2007). *Сетве и жетве, чланци и мањи списи*. Београд: Наследници Оца Јустина и Манастир Телије код Ваљева.
- Радовић, М. А. (1993). *Основи православног васпитања*. Врњачка Бања: Братство «Свети Симеон Мироточиви».
- Роуз, С. (2005). *Ово је твој дом, Житије и изабрани текстови*. Београд : ИМС.
- Ступар, В. (2019). *Црквена педагогија - педагогија Светог Духа*. Фоча: Православни факултет Светог Василија Острошког.
- Шангајски, С. Ј. (2004). *Житије, чуда, беседе и поуке*. Београд: Образ светачки.

THE ORTHODOX RELIGIOUS EDUCATION AND THE PEDAGOGICAL IMPORTANCE OF A RELIGION TEACHER

Summary: *A religion teacher's specific position is based on the mystery of human personality as revealed in the light of life in God and the community of the holy inside the Church. A natural frame of man's education in the context of his God-likeness is the charismatic and sacramental experience of unity with Christ, which is the Church. Religious education as a school course and religion teachers as pedagogues and educators influence students' moral and spiritual state and orientation. This is why the specific conditions of school life and teaching programs require that a religion teacher possess the ascetic gift of love and holiness in order to fulfill all the goals and tasks of religious education. Besides necessary competence for the teaching process and esteemed pedagogical service, personal holiness and the experience of grace represent a unique feature of a religion educator.*

Keywords: *faith, education, upbringing, Church, grace, a religion teacher, holiness, deification.*